

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی

دانشکده مدیریت ، گروه مدیریت دولتی
پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
گرایش : مالی

عنوان:

بررسی دلایل انحراف عملکرد از بودجه مصوب در سازمان هواشناسی کشور
در طول برنامه چهارم توسعه و ارائه راه کارهای مناسب

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر حسن الماسی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر امیربابک مرجانی

پژوهشگر:

عبدالمجید شاکری

سپاسگزاری

حالا که به یاری خداوند متعال این پایان نامه به انجام رسید ، وظیفه خود می دانم از همه اساتید بزرگوار و کسانی که بنحوی در این تحقیق مرا یاری نمودند تشکر و قدردانی نمایم. از استاد بزرگوار جناب آقای دکتر الماسی که راهنمایی این پایان نامه را برعهده داشتند و در این مدت جهت ارائه هرچه بهتر این تحقیق از بذل هرگونه راهنمایی دریغ نورزیدند کمال تقدیر و سپاس را دارم.

از استاد گرامی جناب آقای دکتر مرجانی که بعنوان استاد مشاور این پایان نامه و در طول مدت تحصیل همیشه با صرف وقت راهنمای اینجانب بودند کمال سپاسگزاری را دارم. از استاد محترم جناب آقای دکتر نعمتی زاده که زحمت داوری پایان نامه را قبول نمودند صمیمانه تشکر و قدردانی می نمایم.

و از همکاران محترمی که مرا در انجام این پایان نامه یاری نمودند صمیمانه سپاسگزاری می کنم.

عبدالمجید شاکری

پاییز ۱۳۹۰

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول : کلیات تحقیق

۲	۱-۱. مقدمه
۳	۱-۲. بیان مسئله تحقیق
۳	۱-۳. ضرورت و اهمیت تحقیق
۴	۱-۴. اهمیت تحقیق
۵	۱-۵. فرضیه های تحقیق
۵	۱-۶. متغیرهای تحقیق
۶	۱-۷. مدل تحلیلی
۶	۱-۸. روش تحقیق
۷	۱-۹. ابزار گردآوری داده های تحقیق
۷	۱-۱۰. جامعه آماری و نمونه گیری
۸	۱-۱۱. روش تجزیه و تحلیل داده ها
۸	۱-۱۲. قلمرو تحقیق
۸	۱-۱۳. تعاریف عملیاتی واژه ها

فصل دوم : ادبیات تحقیق

بخش اول: مبانی نظری تحقیق

۱۱	۲-۱. مقدمه
۱۱	۲-۲. بودجه ریزی و انواع روش های آن
۱۱	۲-۲-۱. تعاریف بودجه و مفاهیم مرتبط با آن
۱۲	۲-۲-۲. تعریف قانونی بودجه
۱۲	۲-۲-۳. مفاهیم مرتبط با بودجه
۱۳	۲-۳. وظایف بودجه ریزی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۴	۴-۲. روش های بودجه ریزی
۱۴	۲-۴-۱. بودجه متداول
۱۵	۲-۴-۲. بودجه ریزی افزایشی
۱۵	۲-۴-۳. بودجه ریزی برنامه ای
۱۶	۲-۴-۴. بودجه ریزی عملیاتی
۱۷	۲-۴-۵. برنامه ریزی ، طرح ریزی ، بودجه ریزی
۱۷	۲-۴-۶. بودجه ریزی بر مبنای صفر
۱۸	۲-۵. مراحل بودجه ریزی در ایران
۱۹	۲-۵-۱. مرحله اول : مرحله تهیه و تنظیم و پیشنهاد لایحه بودجه
۱۹	۲-۵-۱-۱. برآورد درآمدهای سال آینده
۱۹	۲-۵-۱-۲. بررسی بودجه در دولت
۲۰	۲-۵-۲. مرحله دوم : تصویب بودجه
۲۰	۲-۵-۳. مرحله سوم: اجرای بودجه
۲۱	۲-۵-۳-۱. اجرای بودجه از نظر هزینه ها
۲۲	۲-۵-۳-۱-۱. ابلاغ بودجه
۲۲	۲-۵-۳-۱-۲. مبادله موافقتنامه
۲۳	۲-۵-۳-۱-۳. تخصیص اعتبار مصوب
۲۴	۲-۵-۳-۱-۴. مراحل تفصیلی اجرای مالی بودجه
۲۴	۲-۵-۴. مرحله چهارم : نظارت و کنترل بودجه
۲۴	۲-۵-۴-۱. انواع نظارت بر بودجه در ایران
۲۵	۲-۵-۴-۲. نظارت اداری قبل از خرج
۲۵	۲-۵-۴-۳. نظارت اداری ضمن خرج

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲۶	۲-۵-۴. نظارت بعد از خرج
۲۷	۲-۶. برنامه های توسعه
۲۷	۲-۶-۱. برنامه های توسعه در ایران
۳۱	۲-۶-۱-۱. برنامه پنج ساله اول توسعه اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی کشور
۳۲	۲-۶-۱-۲. برنامه پنج ساله دوم توسعه اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی کشور
۳۳	۲-۶-۱-۳. برنامه پنج ساله سوم توسعه اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی کشور
۳۳	۲-۶-۱-۴. برنامه پنج ساله چهارم توسعه اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی کشور
۳۴	۲-۶-۱-۴-۱. چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در ۱۴۰۴ هجری شمسی
۳۵	۲-۶-۱-۴-۲. سیاست های کلی برنامه چهارم توسعه
۳۵	۲-۶-۱-۵. برنامه پنج ساله پنجم توسعه اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی کشور
بخش دوم: آشنایی اجمالی با سازمان هواشناسی کشور	
۳۶	۲-۷. تاریخچه هواشناسی در جهان
۳۷	۲-۸. تاریخچه هواشناسی در ایران
۴۰	۲-۹. اهداف سازمان هواشناسی کشور
۴۰	۲-۱۰. وظایف اساسی سازمان هواشناسی کشور
۴۲	۲-۱۰-۱. اداره تشکیلات و بودجه
۴۳	۲-۱۱. تهیه و تنظیم بودجه در سازمان هواشناسی کشور
۵۶	۲-۱۲. وضعیت اعتبارات سازمان هواشناسی کشور طی دوران برنامه چهارم
بخش سوم: پیشینه تحقیق	
۶۳	۲-۱۳. پیشینه تحقیق
فصل سوم : روش شناسی تحقیق	
۷۵	۳-۱. مقدمه

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷۵	۲-۳. روش تحقیق
۷۵	۳-۳. روایی تحقیق
۷۶	۴-۳. پایایی تحقیق
۷۷	۵-۳. جامعه آماری و نمونه گیری
۷۸	۶-۳. روش آزمون فرضیه های تحقیق
	فصل چهارم : تجزیه و تحلیل اطلاعات
۸۰	۱-۴. تحلیل توصیفی اطلاعات
۸۳	۲-۴. نتایج و تجزیه و تحلیل آزمون فرضیه های تحقیق
۹۵	۳-۴. تحلیل یافته های پژوهش
	فصل پنجم : نتایج و پیشنهادها
۹۶	۱-۵. مقدمه
۹۷	۲-۵. نتیجه گیری
۹۹	۳-۵. پیشنهادها و راهکارها
۱۰۱	منابع و مآخذ
۱۰۲	پیوست ها و ضمائم
۱۲۲	چکیده انگلیسی

فهرست جدول ها

صفحه

عنوان

۵۷	۱-۲. جدول وضعیت اعتبارات سازمان هواشناسی کشور طی دوران برنامه چهارم
۶۱	۳-۲. جدول اعتبارات هزینه ای سازمان هواشناسی کشور طی دوران برنامه چهارم
۷۴	۴-۲. جدول مقایسه پایان نامه های مورد مطالعه در تحقیق
۸۰	۱-۴. جدول تجربه پاسخ دهندگان در امور برنامه ریزی
۸۱	۲-۴. جدول توزیع فراوانی و درصد پاسخ گویان برحسب میزان تحصیلات
۸۲	۳-۴. جدول توزیع فراوانی و درصد پاسخ گویان برحسب رشته تحصیلی
۸۳	۴-۴. فراوانی پاسخ های داده شده به سوالات مربوط به فرضیه اول
۸۴	۵-۴. آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای فرضیه فرعی اول
۸۵	۶-۴. نتایج به دست آمده برای سوالات ۱ تا ۸ پرسشنامه
۸۶	۷-۴. جدول فراوانی پاسخ های داده شده به سوالات مربوطه به فرضیه دوم
۸۷	۸-۴. آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای فرضیه فرعی دوم
۸۸	۹-۴. جدول نتایج به دست آمده برای سوالات ۹ تا ۱۸ پرسشنامه
۸۹	۱۰-۴. جدول فراوانی پاسخ های داده شده به سوالات مربوط به فرضیه سوم
۹۰	۱۱-۴. آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای فرضیه فرعی سوم
۹۱	۱۲-۴. جدول نتایج به دست آمده برای سوالات ۱۹ تا ۲۶ پرسشنامه
۹۲	۱۳-۴. جدول توصیفی مربوط به فرضیه اصلی
۹۳	۱۴-۴. جدول اولویت بندی عوامل موثر در ایجاد انحراف
۹۵	۱۵-۴. جدول مقایسه ای آزمون فرضیه ها

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۵۷	۱-۲. نمودار اعتبارات هزینه ای سازمان هواشناسی کشور طی دوران برنامه چهارم
۵۸	۲-۲. نمودار اعتبارات سرمایه ای سازمان هواشناسی کشور طی دوران برنامه چهارم
۵۹	۳-۲. نمودار درصد عملکرد به اعتبارات مصوب سرمایه ای سازمان هواشناسی کشور
۶۰	۴-۲. نمودار درصد عملکرد به اعتبارات مصوب هزینه ای سازمان هواشناسی کشور
۸۱	۱-۴. نمودار میزان تجربه پاسخ دهندگان در امور بودجه ریزی
۸۲	۲-۴. نمودار توزیع فراوانی پاسخ دهندگان براساس میزان تحصیلات
۸۳	۳-۴. نمودار توزیع فراوانی پاسخ دهندگان براساس رشته تحصیلی
۹۴	۴-۴. نمودار اولویت بندی عوامل موثر در ایجاد انحراف

فهرست شکل ها

صفحه	عنوان
۵	۱-۱. شکل مدل تحلیلی بودجه
۱۷	۱-۲. شکل فرآیند بودجه ریزی در ایران

چکیده :

امروزه همه کشورهای جهان به دلیل محدود بودن منابع اولیه و نامحدود بودن نیازهای انسان در زندگی اجتماعی استفاده از نظام بودجه ریزی جهت رسیدن به حداکثر بهره از حداقل منابع را امری ضروری و لازم می دانند و از روشهای مختلف بودجه ریزی استفاده می کنند.

در این میان کشور در حال توسعه ما نیاز بیشتری به برنامه ریزی دقیق و کارآمد برای رشد سریعتر و همه جانبه خصوصا در زمینه های اقتصادی دارد و استفاده از بودجه ریزی مناسب همراه با روش های کنترل بودجه ای نوین می تواند در این زمینه بسیار تاثیر گذار باشد.

برای کمک به کنترل بودجه ای موثرتر در این تحقیق سعی شده است دلایل ایجاد مغایرت بین عملکرد بودجه و بودجه مصوب سازمان هواشناسی کشور به عنوان یکی از دستگاه های اجرایی مستقل زیر مجموعه وزارت راه و ترابری مورد بررسی قرار گیرد.

این تحقیق با هدف کمک به کاهش مغایرات بودجه ای مشاهده شده بین عملکرد بودجه و بودجه مصوب سازمان هواشناسی کشور در سال های برنامه چهارم توسعه انجام شده است و پس از بررسی اسناد بودجه ای سازمان مذکور و ارزیابی پاسخ پرسشنامه های توزیع شده با استفاده از روش تحقیق همبستگی، بین مغایرت عملکرد بودجه و عوامل مدیریتی با سه مولفه عوامل ساختاری، عوامل محیطی و عوامل رفتاری ارتباط معنی داری مشاهده گردید و نهایتا پیشنهادهایی بر اساس نتایج بدست آمده در جهت کاهش مغایرت ها ارائه گردید.

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه :

اهمیت برنامه ریزی های بلند مدت ، میان مدت و کوتاه مدت جهت پیشرفت و ترقی کشور بر کسی پوشیده نیست و راه دستیابی به اهداف برنامه های مختلف استفاده از روش ها و فنون مناسب بودجه ریزی می باشد ، براین اساس دست اندرکاران و متولیان بودجه و بودجه ریزی کشورمان بعنوان کشوری نیازمند به رشد و توسعه اقتصادی شتابان به دنبال تغییر در شیوه های سنتی موجود بودجه ریزی کشور بوده و در سال های اخیر برای استفاده از روش بودجه ریزی عملیاتی که ارتباط بین نتایج بدست آمده و منابع مصرف شده را بهتر نشان می دهد و ارزیابی عملکرد را دقیق تر و آسان تر می نماید گام هایی برداشته شده است که طبعاً اجرای کامل این روش نیاز به زمان بیشتر و رفع تنگناها خواهد داشت.

پس از انجام فعالیت های دستگاه های اجرایی تجزیه و تحلیل میزان و علل مغایرت های بوجود آمده بین عملکرد بودجه و بودجه مصوب از اهمیت خاصی برخوردار است و به این وسیله می توان به نقایص احتمالی سیستم بودجه ریزی و سایر قسمتهای عملیاتی دستگاه پی برد و در آینده با رفع نقص ها و مشکلات بر کارایی و اثربخشی و در نتیجه بهره وری سازمان ها و دستگاه های اجرایی افزود.

با توجه به مطالب گفته شده ، بودجه سازمان هواشناسی کشور در طول دوران برنامه پنج ساله چهارم توسعه مورد بررسی و کنکاش قرار گرفت و تلاش شد جهت کاهش مغایرت بودجه ای این سازمان راه کارهایی ارائه گردد.

۱-۲- بیان مساله تحقیق :

براساس یک تعریف می توان گفت بودجه همان سنجش امکان در جهت تحقق اهداف است به نحوی که حد متناسب رضایت افراد جامعه بدست آید. (الماسی، ۱۳۸۷، ۱۶) و با توجه به اینکه در نظام بودجه ریزی میزان کارآیی و اثربخشی سیستم بر مبنای اطلاعات برگرفته از عملکرد سنجیده می شود لذا جهت رسیدن به معیارهای کنترل و نظارت می بایست عملکرد بودجه مورد توجه قرار گیرد.

دو واقعیت مهمی که می توان آنها را علت وجودی بودجه نویسی قلمداد نمود عبارتند از :

الف) محدود بودن منابع اولیه

ب) نامحدود بودن نیازهای انسان در زندگی اجتماعی

بطور کلی تضاد دو واقعیت مذکور انسان را وا داشته است تا از طریق قوه تعقل و توان تجزیه و تحلیل و پیش بینی خود تلاش نمایند با استفاده از بودجه با حداقل منابع حداکثر بهره برداری را داشته باشد.

در همین ارتباط برای کشور ما بعنوان یک کشور در حال توسعه که کمبود منابع به شدت بر روند توسعه آن تاثیر گذار است استفاده بهینه از بودجه ریزی مناسب و کنترل های بودجه ای می تواند راه گشای حل بسیاری از مسائل مبتلا به کشور باشد.

بررسی اسناد بودجه ای سالهای برنامه چهارم توسعه سازمان هواشناسی کشور وجود مغایرت بین عملکرد و بودجه مصوب را نشان می دهد و این موضوع باعث عدم دستیابی به اهداف مورد نظر و برنامه های سازمان در موعد پیش بینی شده می شود.

۱-۳- ضرورت و اهمیت تحقیق :

از نظر اقتصادی کالاها به دو گروه تقسیم می شوند، کالاهای عمومی و کالاهای خصوصی. از خصوصیات کالاهای عمومی آن است که مصرف یک فرد از آن موجب محرومیت فرد دیگر نمی شود. به علت ویژگی های اینگونه کالاها مصرف کنندگان بدون پرداخت وجه از آنها بهره مند می شوند و به نظر برخی اقتصاددانان گروهی از گروه دیگر در جامعه سواری رایگان می گیرند. خدمات هواشناسی بخشی از سیستم اطلاعات عمومی است و تولیدکنندگان خدمات هواشناسی ارزش اقتصادی خدمات را نمی توانند تملک کنند و اگر تولید آن به بخش خصوصی واگذار شود، جامعه به اندازه کافی در تولید خدمات و اطلاعات هواشناسی سرمایه گذاری نخواهد کرد. بنابراین تولید اطلاعات و انجام خدمات هواشناسی مانند سایر کشورهای دنیا از وظایف و مسئولیت های دولت می باشد.

در شرایط اجتماعی و اقتصادی متغیر و بسیار پیچیده امروز بودجه ریزی مناسب و دقیق رکن اساسی و لازم در فرایند برنامه ریزی و کنترل مدیریت بر عملیات سازمان می باشد. همچنین با توجه به شرایط اقتصادی کشور و لزوم کنترل هزینه های دستگاه ها و استفاده بهینه از منابع و اعتبارات توجه به انحرافات بودجه ای و بررسی دلایل آن برای دستیابی به توسعه همه جانبه کشور ضروری به نظر می رسد.

در نهایت با توجه به سیاست های کلان کشور در حیطه بودجه ریزی و گرایش به انجام بودجه ریزی عملیاتی ، همچنین لزوم پاسخگویی هر چه بیشتر مدیران ارشد سازمان نسبت به عملکرد بودجه ای دستگاه تحت مدیریت خود به دستگاه های نظارتی و شفافیت بیشتر عملکرد اعتبارات دریافت شده ، انجام این تحقیق کاربردی و ارائه راه کارهایی جهت کاهش مشکلات و افزایش دستیابی سازمان به اهداف تعیین شده خود لازم می باشد.

۱-۴- اهداف تحقیق :

بطور کلی اهداف این تحقیق با توجه به اهمیت موضوع و بیان مساله به شرح زیر می باشد:

۱- مقایسه بودجه سازمان هواشناسی کشور در برنامه چهارم توسعه با بودجه مصوب مربوط به آن.

۲- کشف دلایل موثر در ایجاد مغایرت ها و اولویت بندی این عوامل (سهم بندی).

۳- ارائه راه کار مناسب جهت کاهش مغایرت مشاهده شده.

فرضیه های تحقیق :

با توجه به بیان مساله و اهداف تحقیق فرضیه های زیر مطرح می گردد تا براساس آنها اطلاعات

جمع آوری و نسبت به تایید یارد فرضیه ها اقدام گردد.

فرضیه اصلی :

(۱) بین انحراف در عملکرد نسبت به بودجه مصوب و عوامل مدیریتی در سازمان هواشناسی کشور

رابطه معنی داری وجود دارد.

فرضیه های فرعی :

(۱-۱) بین انحراف در عملکرد نسبت به بودجه مصوب و عوامل ساختاری در سازمان هواشناسی

کشور رابطه معنی داری وجود دارد.

(۱-۲) بین انحراف در عملکرد نسبت به بودجه مصوب و عوامل محیطی در سازمان هواشناسی کشور

رابطه معنی داری وجود دارد.

(۱-۳) بین انحراف در عملکرد نسبت به بودجه مصوب و عوامل رفتاری در سازمان هواشناسی کشور

رابطه معنی داری وجود دارد.

۱-۵- متغیرهای تحقیق :

در این تحقیق «عوامل مدیریتی» متغیر مستقل می باشد که با سه مولفه «عوامل ساختاری، عوامل

محیطی، عوامل رفتاری» از طریق سوالات پرسشنامه اندازه گیری می شود «انحراف در عملکرد

بودجه» متغیر وابسته است. متغیرهای تحقیق در فرضیه های تحقیق به شرح زیر است:

- در فرضیه فرعی اول که با سوالات ۱ تا ۸ پرسشنامه مورد ارزیابی قرار می گیرد عوامل ساختاری متغیر مستقل و انحراف در بودجه متغیر وابسته می باشد.

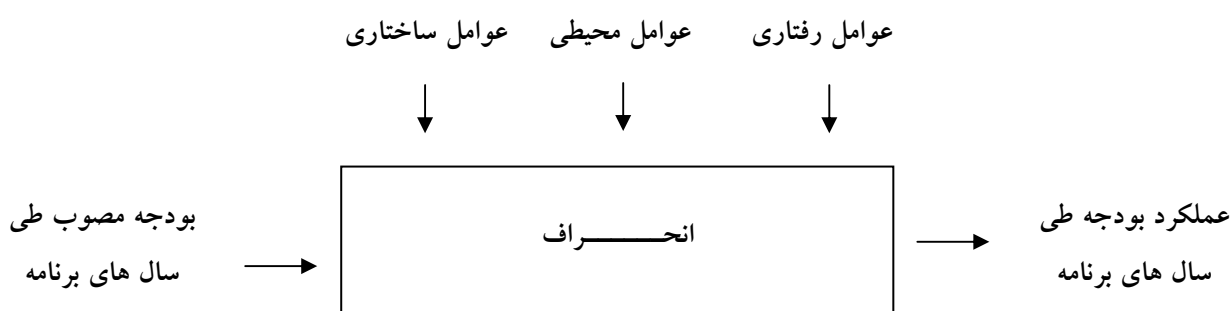
- در فرضیه فرعی دوم که با سوالات ۹ تا ۱۸ پرسشنامه مورد ارزیابی قرار می گیرد عوامل محیطی متغیر مستقل و انحراف در بودجه متغیر وابسته می باشد.

- در فرضیه فرعی سوم که با سوالات ۱۹ تا ۲۶ پرسشنامه مورد ارزیابی قرار می گیرد عوامل رفتاری متغیر مستقل و انحراف در بودجه متغیر وابسته می باشد.

۱-۷- مدل تحلیلی :

شکل ۱-۱- مدل تحلیلی بودجه مورد استفاده در این پژوهش را نمایش می دهد در این مدل بودجه مصوب سازمان را با عملکرد بودجه ای آن مقایسه می نمایم تا عوامل ایجاد مغایرت را شناسایی کنیم، در این زمینه سه مورد عوامل ساختاری، محیطی و رفتاری بررسی خواهد شد و میزان تاثیر هر یک از عوامل یاد شده در ایجاد انحراف مشخص خواهد شد. این مدل براساس فرضیه های تحقیق و با راهنمایی و مشورت اساتید راهنما و مشاور به کار برده شده است.

شکل ۱-۱- مدل تحلیلی بودجه

۱-۸- روش تحقیق :

این تحقیق از نظر هدف کاربردی بوده و از نظر روش توصیفی، پیمایشی است و در بخش دیگر روش مطالعات اسنادی و کتابخانه ای مورد استفاده قرار خواهد گرفت و نهایتاً از روش تحقیق

همبستگی بهره خواهیم برد به شکلی که ضمن توصیف و تبیین عینی و واقعی و منظم مسائل مورد نظر، فرضیات تحقیق مورد آزمون آماری قرار خواهد گرفت تا میزان همبستگی بین متغیرها مشخص شود.

۱-۹- ابزار گردآوری داده های تحقیق:

با توجه به موضوع تحقیق که بررسی انحراف بودجه مصوب از عملکرد در سازمان هواشناسی کشور می باشد، مهمترین ابزار جمع آوری اطلاعات عبارتند از:

۱- مطالعات کتابخانه ای :

جهت تدوین مبانی نظری و بخش های تئوری از کتب و نشریات و مقالات فارسی و غیرفارسی موجود در کتابخانه های معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور - سازمان هواشناسی کشور - دانشکده مدیریت دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز استفاده شده است و بخش دیگر داده ها و آمار بودجه ای از اسناد بودجه ای سازمان هواشناسی جمع آوری شده است و از مطالعات کتابخانه ای جهت تدوین فصل دوم استفاده شده است.

۲- پرسشنامه :

پرسشنامه^۱ یکی از متداول ترین ابزار جمع آوری اطلاعات در تحقیقات پیمایشی است و به همین دلیل پرسشنامه ای به این منظور تهیه شد و در اختیار برخی مدیران و معاونین سازمان هواشناسی در تهران و استان های کشور قرار گرفت و نقطه نظرات آنها در ارتباط با موضوع تحقیق مورد بررسی واقع شد.

^۱ Questionnaire

۱۰-۱- جامعه آماری و نمونه گیری :

با توجه به اینکه تعداد مدیران و معاونین سازمان هواشناسی کشور در تهران و ادارات کل استان ها که در تهیه و تنظیم بودجه شرکت دارند ۶۰ نفر می باشد و نظر به محدود بودن تعداد جامعه آماری، کل جامعه آماری شمارش می گردد و مورد سنجش قرار می گیرد و از روش های نمونه گیری استفاده نمی شود.

۱۱-۱- روش تجزیه و تحلیل داده ها :

به منظور بررسی آماری و تجزیه و تحلیل داده های به دست آمده از روش آمار توصیفی (اعلام فراوانی، درصد فراوانی تجمعی، درصد فراوانی نسبی) استفاده گردیده و همچنین برای تایید یا رد فرضیه ها از آماره آزمون خی دو کارل پیرسون و ضریب همبستگی چوپروف استفاده شده است و در پردازش اطلاعات از نرم افزار SPSS بهره گرفته شده است.

۱۲-۱- قلمرو تحقیق :

قلمرو موضوعی : قلمرو موضوعی این تحقیق بودجه است.
قلمرو سازمانی: سازمان هواشناسی کشور، این سازمان با عنوان یکی از دستگاه های مستقل زیرمجموعه وزارت راه و شهرسازی می باشد.
قلمرو زمانی: سال های برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۴-۱۳۸۸)

۱۳-۱- تعاریف عملیاتی واژه ها :

بودجه کل کشور: « بودجه کل کشور برنامه مالی دولت است که برای یک سال مالی تهیه و حاوی پیش بینی درآمدها، واگذاری دارائی های مالی و برآورد هزینه برای انجام عملیاتی که منجر به نیل سیاست ها و هدف های قانونی می شود» (قانون محاسبات مصوب ۱۳۶۶)
عوامل مدیریتی: عبارتست از عوامل محیطی، عوامل ساختاری و عوامل رفتاری

عوامل ساختاری: structures factor به عواملی اطلاق می شود که در طراحی و سازماندهی و پیش بینی وظایف و تقسیم کار و امثال آن تاثیر داشته بطوری که از قبل قابل پیش بینی و تبیین باشد ، این عوامل چارچوب ها و اهداف سازمان را تشکیل می دهد و به راحتی قابل تغییر نیستند، ساختار سازمانی را می توان تنظیم و هماهنگ نمودن اقدام های کارکنانی دانست که برای حصول هدف های سازمان فعالیت می کنند.(مورهد، گریفن، ۱۳۷۴، ۴۷۳). شاخص های عوامل ساختاری مورد نظر در این تحقیق عبارتند از : روش بودجه ریزی، سیستم جامع مالی، قوانین بودجه ریزی، تخصص فنی و دانش کارکنان سازمان، شرایط احراز مشاغل، نظام تشویق و تنبیه ، ضمانت اجرایی مواد قانونی ، سیستم اطلاعات مدیریت ، سیستم حسابداری قیمت تمام شده و سیستم بازخورد اطلاعات.

عوامل محیطی: Environmental factor منظور از عوامل محیطی فرصت ها و تهدیدات خارجی شامل رویدادهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، محیطی، سیاسی، قانونی و تکنولوژیکی است که سازمان با آنها به مبادله خدمات و اطلاعات می پردازد و سازمان شدیداً تحت تاثیر این عوامل قرار دارد. محیط را میتوان به محیط تخصصی و محیط کلان تقسیم نمود. غالباً عوامل محیطی به میزان زیادی خارج از کنترل سازمان می باشد. برخی از شاخص های این عوامل عبارتند از: دستگاه های نظارتی کشور، قوانین و مقررات معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور، اوضاع اقتصادی کشور، نقدینگی دولت، دوره زمانی برای تهیه بودجه.

عوامل رفتاری: Behavior factor به عواملی اطلاق میشود که در پیش بینی و کنترل رفتار کارکنان سازمان موثر باشند، این عوامل در سازمان عبارتند از مطالعه انسان در عرصه سازمان، رویارویی فرد و سازمان و بالاخره مطالعه سازمان. (همان، ۹) برخی از شاخص های عوامل رفتاری مورد نظر در این تحقیق عبارتند از: دیدگاه مدیران ارشد سازمان در خصوص اجرای دقیق بودجه های مصوب، تاخیر در ابلاغ به موقع قوانین

و مقررات و دستورالعمل ها، کم توجهی و عدم تعهد مدیران به اجرای دقیق بودجه های مصوب ، کم دقتی و بی انگیزگی کارکنان نسبت به اجرای دقیق بودجه های مصوب ، عدم تاثیر اجرای دقیق بودجه های مصوب بر ارزیابی مدیران ارشد سازمان ، کم توجهی به بودجه و بودجه ریزی در افزایش کارایی و اثر بخشی اقدامات.

برنامه پنج ساله توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران :مجموعه برنامه های میان مدتی هستند که بر اساس اهداف چشم انداز و برنامه های بلند مدت توسعه ای کشور توسط دولت تهیه و به تصویب مجلس شورای اسلامی می رسد و بودجه های سنواتی کشور در راستای رسیدن به اهداف آن تنظیم می شود.

بودجه مصوب : اعتبارات هزینه ای یا تملک داراییهای سرمایه ای می باشد که پس از تصویب مجلس شورای اسلامی توسط معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور جهت اجرا به دستگاه اجرایی ابلاغ می گردد.

عملکرد بودجه : استفاده از اعتبارات هزینه ای یا تملک داراییهای سرمایه ای مصوب سالانه جهت انجام وظایف و مأموریت های دستگاه های اجرایی می باشد.